

формуванню глобальної безпеки, яка гарантує безпечний розвиток для кожного індивіда, незалежно від його приналежності до певних державних, національних, територіальних та інших спільнот.

1. Башук В.В. Національна безпека держави в умовах формування громадянського суспільства: філософсько-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12. Львів, 2014. 186 с.
2. Scott P. F. 'State threats', security, and democracy: the National Security Act 2023. *Legal Studies. First View*. 2023. P. 1–17.

УДК 342.71

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/137-139

Віктор БЕРЕЗЮК

професор кафедри прикордонного контролю Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького
кандидат педагогічних наук, доцент

**ЛЕГАЛІЗАЦІЯ МНОЖИННОГО ГРОМАДЯНСТВА
В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ**

З початком повномасштабної агресії з боку російської федерації мільйони наших співвітчизників змушені були покинути територію України. Переважна більшість з них – це жінки та діти, меншу частку складають чоловіки. Демографічна ситуація в нашій країні останнім часом стає дедалі важчою. З цієї причини влада нашої держави постійно перебуває в пошуку ефективного інструментарію щодо її покращення. Особливо зараз Україні конче потрібні ті, хто буде боронити нашу державу, працювати на перемогу та відбудовувати країну. Одним із імовірних варіантів виходу з цієї непростой ситуації може стати легалізація множинного громадянства в Україні. Станом на зараз наша держава визнає єдине громадянство, але покарання за наявність паспортів інших країн не передбачено діючим законодавством.

Спроб вирішення даної проблеми за останні роки вже було декілька, але у вигляді закону всі попередні ініціативи оформлено не було. Законотворці постійно стикались з можливими ризиками, які містили положення того чи іншого проєкту закону. Але війна, що триває не перший рік, об'єктивно змушує вкотре повернутися до вирішення цієї проблеми і зробити це якомога швидше. Саме тому у День Соборності України 22 січня 2024 р. Президент України Володимир Зеленський анонсував новий законопроект про множинне громадянство, покликаний розв'язати актуальні проблеми: врегулювати правовий статус іноземців, які захищають Україну, залучити більше етнічних українців до відбудови країни, відвернути ризики демографічної кризи та врахувати актуальні загрози з боку країни-агресора. Крім того, на думку Президента України, легалізація множинного громадянства в Україні може допомогти українцям за кордоном не відмовлятися від українського громадянства. Але цей законопроект, як і будь-який інший, може мати як перспективи, так і ризики. Саме тому є необхідність проаналізувати його зміст.

Перш за все законопроект передбачає список країн, громадяни яких можуть набути громадянство України у «спрощеному порядку» і фактично легально мати подвійне громадянство. Перелік цих країн, як правило, збігається з країнами світу, в які громадяни України можуть в'їжджати у безвізовому порядку. Громадяни цих країн можуть отримати українське громадянство, не відмовляючись від громадянства своєї країни.

Для цього вони мають подати декларацію про визнання себе громадянином України. Водночас законопроект передбачає, що, отримуючи український паспорт, такі іноземці у правових відносинах з державою Україна визнають себе лише громадянами України. Тобто перебуваючи в Україні, людина не може розраховувати на правовий захист як громадянин іншої країни.

Так само й українці, які отримали паспорти інших країн, у правових відносинах з Україною визнаються виключно громадянами України. Наприклад, якщо чоловік призовного віку з українським та іноземним паспортом заїде на територію України, він підпадатиме під

українські обмеження виїзду чоловіків за кордон.

Громадяни інших країн, що не входять до «спрощеного» списку, мають подати декларацію про відмову від іноземного громадянства та визнання себе лише громадянином України. Зробити це можуть іноземці цих країн, які:

- отримали статус біженця чи притулок в Україні;
- брали активну участь у відбитті збройної агресії починаючи з 2014 року або мають значні заслуги перед нашою державою;
- зобов'язалися припинити громадянство іншої країни, але не можуть отримати підтверджуючий документ із причин, які від них не залежать;
- є громадянами держав, у яких передбачено автоматичне припинення громадянства із набуттям іншого.

Для набуття українського громадянства іноземці та особи без громадянства мають скласти іспити на знання Конституції, історії України та мови і здати біометричні дані. А після відповідного указу президента відомості про реєстрацію набуття громадянства України заносять у Єдиний державний демографічний реєстр.

І тут виникає абсолютно логічне запитання. Чи не зможуть скористатися можливістю отримати громадянство України «небажані особи» для нашої держави?

З метою недопущення таких фактів законотворці пропонують заборонити отримання громадянства України наступним категоріям: засудженим в Україні за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, з урахуванням рівня загрози для національної безпеки; особам, які становлять загрозу національній безпеці; особам, які вчинили тяжкий чи особливо тяжкий злочин на території іншої держави.

Крім того, проєкт закону передбачає умови, за яких можна не лише не отримати українське громадянство, але й втратити його після набуття, а саме:

- добровільне отримання громадянства країни-агресора чи країни-окупанта; використання іноземного паспорта на території України для створення загроз нацбезпеці;
- проходження контрактної військової служби в державі-агресорі чи державі-окупанті;
- участь у збройній агресії проти України;
- подання неправдивих даних.

Однак позбавити людину українського громадянства не можна, якщо внаслідок цього вона стане апатридом.

Аналізуючи потенційні переваги зазначеного проєкту закону, слід зазначити, що множинне громадянство може стати одним з елементів державної політики, спрямованої на збереження і розвиток всесвітньої української спільноти. Крім того, це є показником, що Україна доростає до рівня західної демократичної держави. Наразі понад 100 країн світу визнають подвійне чи множинне громадянство. Цей крок може допомогти повернути українців додому і об'єднати нашу 65-мільйонну українську націю в усьому світі. І нарешті, легалізація множинного громадянства дозволить легалізуватися мільйонам українців, які вже мають паспорти інших держав.

Але поряд з перспективами слід звернути особливу увагу і на ризики, які може нести множинне громадянство.

У громадянина є не лише права, а й обов'язки. Люди, що є власниками паспортів двох або більше держав, можуть користуватися кращими благами таких країн. Водночас подвійне громадянство може також означати подвійне оподаткування або військовий обов'язок. Як людина з подвійним громадянством буде виконувати свій обов'язок? Проходити службу в арміях цих країн?

Також окремий ризик подвійного громадянства для держави – це політичні права громадян. Прагнучи вступити до того чи іншого політичного, економічного чи безпекового об'єднання, нашої країні потрібно переконатися, що ці країни у довгостроковій перспективі залишаться дружніми до України. Наразі у «спрощеному переліку» країн є Угорщина та Словаччина, позиція яких щодо російської агресії є вкрай незрозумілою вже зараз.

І нарешті, однією із найбільших проблем, яку Україні треба вирішити, врегулювавши питання громадянства, – це правовий статус людей, які пов'язані з Україною, але мають російські та білоруські паспорти.

Можливо, на даному етапі слід здійснити апробацію цього проєкту закону, звузивши перелік країн лише до тих, які не лише словом, співчуттям, але й реальними справами доказали свою прихильність нашій державі з питань надання зброї, підтримки на політичній арені та гуманітарної допомоги. Хочеться сподіватись, що розгляд даного законопроєкту не

стане майданчиком для здобуття політичних дивідендів різними політичними силами Верховної Ради України на стадії розгляду в залі або роботи в комітетах.

Аналізуючи можливі переваги та ризики майбутнього закону, слід зазначити, що у випадку, якщо всі його положення будуть грамотно пропрацьовано та відображати об'єктивну реальність, багато людей будуть мотивовані скористатися ним. Важливим є той факт, щоб основні положення майбутнього закону про множинне громадянство реально працювали на практиці, що зробить можливим об'єднання українців всього світу та наблизить нашу країну до перемоги та процвітання.

УДК 351.865

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/139-141

Михайло БЛОКОНЬ

доцент кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції
ННІ «Інститут державного управління»
ХНУ ім. В.Н. Каразіна, кандидат наук
з державного управління, доцент

ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ТА ІНСТИТУЦІЙНА ЕНТРОПІЯ В ДОМЕНІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В сучасному світі, де виклики глобалізації та політична турбулентність поєднуються зі зростаючими технологічними можливостями, питання стійкості та ефективності національних інституцій стає вкрай актуальним. Зростаюча практика гібридних атак з боку міжнародних недемократичних акторів, втрата стабільності та політичні перевороти роблять інституції вразливими та потенційно недієздатними за певних обставин. У цьому контексті аналіз публічного управління та його слабкості перед гібридними загрозами є невід'ємною складовою стратегії збереження стабільності та ефективності в умовах сучасного світу.

В широкому розумінні публічне управління визначається як процес реалізації державної політики за допомогою закону та правил, що, очевидно, створює для нього проблеми та виклики, пов'язані у тому числі з гібридними атаками на процес прийняття рішень [5].

Домен публічного управління – це сфера діяльності щодо вирішення суспільно важливих завдань за допомогою державних органів, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій. Домен публічного управління включає такі аспекти, як формування та реалізація публічної політики, надання публічних послуг, забезпечення публічного порядку, захист прав та інтересів громадян, співпраця з громадськими організаціями та міжнародними партнерами тощо.

Домен публічного управління також має свої специфічні виклики, такі як бюрократизм, корупція, недостатня ефективність та відповідальність, конфлікти інтересів, складність координації та зв'язку між різними органами та рівнями влади тощо.

Гібридні загрози здатні дестабілізувати систему публічного управління, порушуючи процес прийняття рішень, оскільки вони ситуаційно створюють двозначність, невизначеність та ризик, що вимагає швидкої та адаптивної реакції від органів публічної влади. Гібридні загрози також викликають проблеми координації та співпраці між різними рівнями та секторами управління, а також міжнародними партнерами та організаціями.

Гібридні загрози спрямовані на вразливості демократичних інститутів та способів прийняття рішень, роблячи їх інструментом авторитарних режимів, що створює загрозу для демократичних країн, які не мають можливості застосовувати подібні методи через свою природу. Авторитарні режими використовують право як інструмент впливу, тоді як демократичні країни використовують його для здійснення публічної влади [2].

Гібридні атаки пов'язані з інституційною ентропією і як із засобом, і як із метою для досягнення своїх цілей. Це може включати втрату довіри до існуючих інститутів, розпад системи влади та порушення норм та принципів демократії. В результаті такі атаки можуть призвести до деградації системи публічного управління, зростання політичної нестабільності та загрози для прав і свобод громадян.